

"Folklor yaradıcılığımızda Qərbi Azərbaycan izləri" rubrikasında türk dünyasının böyük ozanı, göyçəli aşiq Ələsgər, onun erməni vandallığına məruz qalan məzarı və dağıdılan qəbirüstü abidəsi barədə danışacağıq. "Adım Ələsgərdir, Göyçə mahalım" deyən sənətkar 1821-ci ilin mart ayında Göyçə mahalının Ağkilsə kəndində doğulub.

Dülgərliklə məşğul olan atası Alməmməd kişi kəndin sayılıb-seçilən, hörmətli şəxslərindən biri olub. Öz sevimli sənəti ilə yanaşı söz sənətinə də meyl edir, sinədən arabir bayatı, qoşma, gəraylı söyləyirdi.

Ustad aşığın tədqiqatçıları yazırlar ki, Alməmməd kişinin ailəsi böyük olub: dörd oğlu, iki qızı vardı. Uşaqlarını saxlamaq üçün o, Cavanşir mahalının meşələrindən quru ağac, odun daşıyır, Göyçə mahalının kəndlərində satır, 8 nəfərlik külfətini bir qarnı ac, bir qarnı tox dolandırır.

Uşaqları böyüdükcə Alməmməd kişinin qayğıları da çoxalır. Artıq o, ailəsinin ehtiyaclarını ödəyə bilmir, tez-tez maddi çətinlik qarşısında qalır. Buna görə də böyük övladı Ələsgəri 14 yaşında Kərbəlayı Qurban adlı bir varlıya nöker verir. Ələsgər 2 il Kərbəlayı Qurbanın həyətinə nökerçilik edir.

Təbiətə mülayim, insanpərvər bir şəxs olan Kərbəlayı Qurbanın Səhnəbanı adında

10-12 yaşlı bir qızı vardı. Yeni etmə Ələsgərlə onun arasında mehriban, səmimi münasibət yaranmış, onlar bir-birini sevmişlər. Ancaq Kərbəlayı Qurbanın Məhərrəm adlı bir qardaşı vardı. Var-dövləti çox olduğuna görə mahalda ona "pullu Məhərrəm" deyirdilər. O, Səhnəbanını öz oğluna almaq istəyirdi. Buna görə gənclərin bir-birinə olan məhəbbətindən xəbər tutan kimi Ələsgəri Kərbəlayı Qurbanın həyətinə qovdurur. Səhnəbanını isə öz oğluna alır. Uşaqlıq və yeniyetməlik illərini Ağkilsədə keçirən Aşiq Ələsgər xüsusi təhsil ala bilməmişdi. O, sənətin sirlərini kənd camaatının içində, el sənətkarlarının və aşıqçılıqlarının yanında öyrənmişdi. Hələ kiçik yaşlarından tez-tez müxtəlif məclislərə gədən Ələsgər mollaların hədislərinə, dərvişlərin nağıllarına, aşıqların dastanlarına həvəslə qulaq asır. Güclü yaddaşı olduğundan eşitdiyi söhbətlərin hamısını hafizəsində saxlayır, sonra heç bir çətinlik çəkmədən başqalarına danışardı.

Göyçənin Ağkilsəsində Aşiq Ələsgərin məzarını ermənilər necə dağıtdı..

Yaradıcılığından bəhs edən tədqiqatçılar qeyd edirlər ki, aşiq Ələsgər Ağ Aşığın şeyirdi Qızılwəngli aşiq Aliya qulluq edib, sənətin sirlərini ustadından öyrənib, özü də çoxlu şeyirdlər yetişdirib. Ustad aşiq Azərbaycan poeziyasında, xüsusən də aşiq şeir şəkillərinin formalaşmasında xüsusi rola malikdir. Dodaqdəyməz, müxəmməs, qılıbənd, təcnis, çığalı təcnis, gəraylı, divani, dildönməz və sair şeir növləri aşiq Ələsgər yaradıcılığında özünü bəlkə də ən gözəl şəkildə büruzə verməkdədir.

Xalq şairi Səməd Vurğun öz çıxışlarının birində belə deyirdi: " Hansı mövzuya əl atıram, hansı daşı qaldırıram altında dədə Ələsgərdən bir nişanə görürəm".

Məlumatlara görə, 1918-1919-cu illərdə daşnakların türklərə qarşı törətdiyi qırğın nəticəsində Göyçə mahalının var-yoxu talanır, əhalisi isə öz dədə-baba yurdunu tərk edib başqa yerlərə köçməyə məcbur olur. Aşiq Ələsgərin özü də, ailəsi də qaçqın-köçkün kimi Kəlbəcəri Yanşaq kəndində yaşayıb. Tədqiqatçıları bildirir ki, iiki ildən sonra ustad aşiq Tərtərə köçür və bir neçə ay da orada qalır. Tədqiqatçıları yazır ki, bu yerlərin hər birində aşıq hörmətlə qarşılasalar da, onun ürəyi-gözü Göyçədə idi. Qəlbi

tez-tez qubarlanır, gözünü açıb gördüyü doğma yerlər: Sarınər, Murov, Muşoy dağları, Xaçbuluq yaylağı üçün darıxırdı.

Nəhayət, 1921-ci ildə, 100 yaşının tamamında o, Ağkilsəyə qayıdır, ömrünün son illərini doğma kəndində yaşayır.

Səksəni, doxsanı keçibdir yaşım,

Əzrayıl həmdənim, məzar yoldaşım.

Gor deyə tərpanir bəlalı başım,

Daha köç təbilin çal, qoca baxtım.

Aşiq Ələsgər 1926-cı il martın 7-də doğulduğu kənddə vəfat edib, Ağkilsə qəbiristanlığında dəfn olunub. Aşığın ölümündən sonra Azərbaycan folklorçuları onun əsərlərini toplayıb yazıya alıb və nəşr ediblər. 1972-ci ildə Aşiq Ələsgərin anadan olmasının 150 illiyi Azərbaycanın hər yerində böyük təntənə ilə qeyd olunub. Bu münasibətlə Azərbaycan Elmlər Akademiyası tərəfindən onun əsərlərinin ikicildlik elmi nəşri hazırlanıb və və çap edilib.

Azərbaycan Aşıqlar Birliyinin sədri, professor Məhərrəm Qasımlı yazır ki, Heydər Əliyevin təşəbbüsü və sərəncamı ilə böyük ozanımız aşiq Ələsgərin 150 illik yubileyi ümumxalq bayramı kimi qeyd olunub. Professor Qasımlı onu da vurğulayıb ki, məhz Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə ustad aşığın 150 illik yubileyi Moskvada, Kremlin Qurultaylar Sarayında keçirilib. Yəni də ulu öndərin təşəbbüsü ilə doğma Göyçə mahalında ustadın büstü ucaldılmışdır. İllər boyu ustad aşığın məzarüstü abidəsi, məzarı saz-söz sevdələrin ziyarət yeri olub.

Lakin 1988-ci ildə soydaşlarımız öz dədə-baba yurdlarından zorla deportasiya edilir.

Aşiq Ələsgərin Basarkeçər rayonunun Ağkilsə kəndindəki abidəsi də, müqəddəs məzarı da erməni vandallıqına məruz qalıb. Məlumatlara görə, erməni vandalları Aşiq Ələsgərin qəbirüstü abidəsini də dağıdıblar.

Qeyd edək ki, Prezident İlham Əliyev 2021-ci il fevralın 18-də "Aşiq Ələsgərin 200 illik yubileyinin qeyd edilməsi haqqında" və 2021-ci il noyabrın 30-da Bakı şəhərində "Aşiq Ələsgərin abidəsinin ucaldılması haqqında" sərəncamlar imzalayıb. İki il əvvəl ustad aşığın 200 illik yubileyi ölkəmizin hər bir yerində qeyd edildi.

Aşiq Ələsgərin doğulduğu, dəfn edildiyi Göyçə mahalı hazırda yağı əlindədir. Gün gələcək, ustad aşığın doğma kəndinə də yollar açılacaq və orada onun abidəsi yenidən ucaldılacaq.